

प्रसन्नचित्ताने काय होते ते सांगताहेत --

प्रसादे सर्वदुःखानां हानिरस्योपजायते ।

प्रसन्नचेतसो ह्याशु बुद्धिः पर्यवतिष्ठते ॥ ६५ ॥

प्रसन्नचित्ताने सर्व सर्वदुःखांचा नाश होतो आणि बुद्धि प्रतिष्ठित अर्थात् निश्चल होते. ॥ ६५ ॥

प्रसाद इति । प्रसादे सति सर्वदुःखनाशस्ततश्च प्रसन्नचेतसो बुद्धिः प्रतिष्ठिता भवतीत्यर्थः ॥ ६५ ॥

प्रसन्नचित्ताने शान्ति प्राप्त होउन सर्व सर्वदुःखांचा नाश होतो आणि प्रसन्नचित्त साधकाची बुद्धि प्रतिष्ठित अर्थात् निश्चल होत असते असा अर्थ. ॥ ६५ ॥

इन्द्रियनिग्रहस्य स्थितप्रज्ञतासाधनत्वं व्यतिरेकमुखेनोपपादयति ---

इन्द्रियनिग्रहाचे स्थितप्रज्ञतासाधनत्व त्याच्या अभावाचा परिणाम दर्शवित सिद्ध करताहेत ---

नास्ति बुद्धिरयुक्तस्य न चायुक्तस्य भावना ।

न चाभावयतः शान्तिरशान्तस्य कुतः सुखम् ॥ ६६ ॥

उपरोक्त प्रकारे योगरत नसणारास, शास्त्र तसेच आचार्याद्वारा उपदेशित आत्मविषय ज्ञान नसते,

परिणामतः त्याची ध्यान करण्याची इच्छा असत नाही. तर मग ध्यान रहितास शान्ति, अथवा

अशान्तास सुख प्राप्ती कशी होणार? ॥ ६६ ॥

नास्ति । अयुक्तस्यावशीकृतेन्द्रियस्य नास्ति बुद्धिः शास्त्राचार्योपदेशाभ्यामात्मविषया बुद्धिः प्रज्ञैव नोत्पद्यते, कुतस्तस्याः प्रतिष्ठा वार्ता । कुत इत्यत आह - न चायुक्तस्य भावना ध्यानम् । भावनया हि बुद्धेरात्मनि प्रतिष्ठा भवति । सा चायुक्तस्य यतो नास्ति, न चाभावयतः आत्मध्यानमकुर्वतः शान्तिरात्मनि चित्तोपरतिः । अशान्तस्य कुतः सुखम्,

मोक्षानन्द इत्यर्थः ॥ ६६ ॥

ज्याने इन्द्रिये वश म्हणजे संयमित केलेली नाहित अशा अयुक्त पुरुषास बुद्धि अर्थात् शास्त्र तसेच आचार्याद्वारा उपदेशित आत्मविषय ज्ञानच होत नसते, मग त्याच्या आत्मज्ञानामधिल प्रतिष्ठेची चर्चा कशी शक्य आहे? का? ते स्पष्ट करताहेत, कारण अयुक्त पुरुषास भावना अर्थात् ध्यान करण्याची इच्छाच असत नाही. ध्यानानेच साधकाची बुद्धि आत्मज्ञानामधे प्रतिष्ठित होत असते. अयुक्त पुरुषास ध्यान करण्याची इच्छाच नसल्याने तो आत्मध्यान करत नाही. अशा आत्मध्यानरहित पुरुषास शान्ति नसते, अर्थात् त्याची बुद्धि आत्मज्ञानामधे प्रतिष्ठित नसते. तर मग

अशा अशांत पुरुषास सुख सुख अर्थात् मोक्षानन्द प्राप्ती कशी होणार? असा भाव. ॥ ६६ ॥

नास्ति बुद्धिरयुक्तस्येत्यत्र हेतुमाह ---

अयुक्त पुरुषास भावना अर्थात् ध्यान करण्याची इच्छा नसण्याचे कारण सांगताहेत --